

РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУГИ

Розподіл відповідей на запитання «ЗАРАЗ ВИНИК ВІДКРИТИЙ, ГОСТРИЙ КОНФЛІКТ МІЖ ВЛАДОЮ Й ОПОЗИЦІЄЮ, ЧИ БРАЛИ ВИ В НЬОМУ УЧАСТЬ І В ЯКІЙ ФОРМІ?»:

перша декада грудня 2004 р., %

(респондент міг вибрати декілька варіантів відповіді).

Обговорював події з друзями, знайомими, у трудовому колективі	43
Відвідував мітинги й інші політичні акції, не беручи в них активної участі	14
Носив(ла) символіку політичної сили, якій симпатизував(ла)	14
Взяв активну участь у мітингах, блокуванні будинків у своєму населеному пункті	7
Підписався(лась) під петицією, зверненням, вимогами	5
Взяв активну участь у мітингах, блокуванні будинків у Києві	3
Розповсюджував(ла) агітаційні матеріали, листівки, символіку	3
Матеріально підтримував учасників різних акцій (грішми, речами, продуктами тощо)	3
Відмовився(лась) підкорятися, виконувати рішення місцевої адміністрації	1
Інше	0,4
<i>Не брав(ла) участі в жодних заходах</i>	42

Розподіл відповідей на запитання «ЗАРАЗ ВИНИК ВІДКРИТИЙ, ГОСТРИЙ КОНФЛІКТ МІЖ ВЛАДОЮ Й ОПОЗИЦІЄЮ, ЧИ БРАЛИ ВИ В НЬОМУ УЧАСТЬ І В ЯКІЙ ФОРМІ?»:

перша декада грудня 2004 р., %, залежно від регіону

(респондент міг вибрати декілька варіантів відповіді).

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м.Київ
Обговорював події з друзями, знайомими, у трудовому колективі	58	39	38	48	28	7	58
Відвідував мітинги й інші політичні акції, не беручи в них активної участі	23	11	9	15	2	3	36
Носив(ла) символіку політичної сили, якій симпатизував(ла)	32	11	11	8	3	4	34
Взяв активну участь у мітингах, блокуванні будинків у своєму населеному пункті	19	8	5	3	1	0	9
Підписався(лась) під петицією, зверненням, вимогами	2	9	6	4	4	6	3
Взяв активну участь у мітингах, блокуванні будинків у Києві	11	4	1	1	1	0	10
Розповсюджував(ла) агітаційні матеріали, листівки, символіку	4	2	3	1	1	1	9
Матеріально підтримував учасників різних акцій (грішми, речами, продуктами тощо)	11	1	2	0	0	0	8
Відмовився(лась) підкорятися, виконувати рішення місцевої адміністрації	1	1	2	0	0	0	1
<i>Не брав(ла) участі в жодних заходах</i>	20	49	46	39	66	79	13

**Розподіл відповідей на запитання
«ЧИ ЗМІНИЛОСЯ ВАШЕ СТАВЛЕННЯ
ДО ЗНАЙОМИХ, ДРУЗІВ, ТОВАРИШІВ ПО СЛУЖБІ,
ЩО ГОЛОСУВАЛИ В ДРУГОМУ ТУРІ НЕ ЗА ТОГО КАНДИДАТА,
ЯКОМУ ВИ СИМПАТИЗУЄТЕ?»: перша декада грудня 2004 р., %.**

Змінилося в кращий бік	3
Не змінилося	65
Змінилося в гірший бік	13
Таких знайомих у мене немає	17
<i>Немає відповіді</i>	2

**Розподіл відповідей на запитання
«ЧИ ЗМІНИЛОСЯ ВАШЕ СТАВЛЕННЯ
ДО ЗНАЙОМИХ, ДРУЗІВ, ТОВАРИШІВ ПО СЛУЖБІ,
ЩО ГОЛОСУВАЛИ В ДРУГОМУ ТУРІ НЕ ЗА ТОГО КАНДИДАТА,
ЯКОМУ ВИ СИМПАТИЗУЄТЕ?»: перша декада грудня 2004 р., %
залежно від регіону.**

	<i>Захід</i>	<i>Центр</i>	<i>Північ</i>	<i>Схід</i>	<i>Південь</i>	<i>АР Крим</i>	<i>м. Київ</i>
Змінилося в кращий бік	1	4	4	2	2	1	3
Не змінилося	67	69	75	58	79	64	68
Змінилося в гірший бік	10	16	11	13	8	17	21
Таких знайомих у мене немає	22	11	10	26	11	19	9
<i>Немає відповіді</i>	1	4	4	2	2	1	3

**Розподіл відповідей на запитання «ЯК БИ ВИ ОЦІНИЛИ РІВЕНЬ
СОЦІАЛЬНОЇ НАПРУГИ У ВАШОМУ НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ?» , %**

	<i>2004, грудень</i>	<i>2004, вересень</i>
Соціальної напруги немає, ситуація нормальна, спокійна	38	42
Є незначна соціальна напруга	42	36
Існує сильна соціальна напруга	12	11
Існує загроза серйозних конфліктів	3	1
<i>Важко відповісти</i>	5	10

Аналіз даних засвідчує, що неможливо виокремити які-небудь соціально-демографічні групи, які зазначали б більший рівень соціальної напруги. Також немає суттєвих відмінностей у відповідях респондентів із різних за типом поселень. Найбільшою мірою схильні вважати існуючу ситуацію близькою до соціально напруженої жителі м. Києва (21%) та респонденти у Центральному та Північному регіонах (15 та 14% відповідно). Найменша кількість тих, хто схильний вважати, що „існує сильна соціальна напруга», у Західному регіоні – 8%.

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

На думку більшості опитаних, існує декілька прийнятних способів виявлення свого незадоволення та громадської непокори. До таких належать санкціоновані мітинги та демонстрації (49% схвалює, з яких 17% може за певних умов взяти в них участь), санкціоновані страйки (45% схвалює, відповідно 14% можуть взяти участь).

На відміну від указаних вище способів відстоювання своїх прав та інтересів у громадській думці відсутнє переважно схвальне ставлення до таких акцій, як несанкціоновані страйки та мітинги. Схвалюють проведення несанкціонованих мітингів та демонстрацій 22% опитаних, лише 5% теоретично погодилися б взяти в них участь, натомість не схвалюють таких дій – 38%. Така сама ситуація проглядає і стосовно несанкціонованих страйків (схвалюють схожі акції 20%, візьмуть участь – 4%). Майже третина приймає таку форму протесту, як „бойкотування, відмова підкорятися, виконувати рішення адміністрації, влади, акти громадської непокори» і лише 8% візьмуть у них участь.

До дій, які не матимуть схвалення більшої частини населення, належать силове, збройне протистояння (87%), терористичні акти (89%), захоплення приміщень, блокування руху на автомобільних і залізничних дорогах (73%) та вуличні заворушення (79%). Відповідно саме в таких заходах могли б, за власними ж оцінками, взяти участь не більш як 2% опитаних.

**Розподіл відповідей респондентів на запитання
«ЯК ВИ СТАВИТЕСЬ ДО ТОГО, ЩО ЯКА-НЕБУДЬ ГРУПА ЛЮДЕЙ
МОЖЕ ЗАСТОСУВАТИ ДЛЯ ОБСТОЮВАННЯ СВОЇХ ПРАВ
ТА ІНТЕРЕСІВ ТАКІ ЗАСОБИ ...»:**
вересень 2004 р., %.

	Схвалюю		Байдуже	Засуджую	Важко відповісти
	і взяв би в них участь	але не взяв би в них участі			
Санкціоновані мітинги і демонстрації	17	32	29	15	7
Санкціоновані страйки	14	31	29	19	7
Бойкотування; відмова підкорятися, виконувати рішення адміністрації, влади; акти громадянської непокори	8	22	29	31	10
Несанкціоновані мітинги і демонстрації	5	17	30	38	10
Несанкціоновані страйки	4	16	28	41	11
Захоплення приміщень; блокування руху на автомобільних дорогах і залізницях	2	7	12	73	6
Вуличні заворушення, барикади	1	5	10	79	5
Терористичні акти	0,4	2	5	89	3,6
Силове, збройне протистояння	1	2	5	87	5

Дослідження вказують на те, що найбільший протестний потенціал, який може виявитися у вигляді санкціонованих мітингів, демонстрацій, мають Західний, Центральний, Північний регіони та АР Крим. Натомість у м. Києві найбільша частка тих, хто схвалює санкціоновані мітинги та демонстрації, але не збирається брати в них участі.

Частка респондентів, які схвалюють ті чи інші засоби та дії для відстоювання своїх прав та інтересів (відповіді «СХВАЛЮЮ І ВЗЯВ БИ В НИХ УЧАСТЬ» ТА «СХВАЛЮЮ, АЛЕ НЕ ВЗЯВ БИ В НИХ УЧАСТІ» на запитання: «ЯК ВИ СТАВИТЕСЬ ДО ТОГО, ЩО ЯКА-НЕБУДЬ ГРУПА ЛЮДЕЙ МОЖЕ ЗАСТОСУВАТИ ДЛЯ ВІДСТОЮВАННЯ СВОЇХ ПРАВ І ІНТЕРЕСІВ ТАКІ ЗАСОБИ ...»),
%, у регіональному розрізі (вересень 2004 р.)

	Захід	Центр	Північ	Схід	Південь	АР Крим	м. Київ
Санкціоновані мітинги і демонстрації							
Схвалюю і взяв би в них участь	22	21	21	13	11	21	12
Схвалюю, але не взяв би в них участі	32	29	31	31	20	35	58
Санкціоновані страйки							
Схвалюю і взяв би в них участь	19	15	15	13	9	13	9
Схвалюю, але не взяв би в них участі	31	25	32	29	19	41	61
Бойкотування; відмова підкорятися, виконувати рішення адміністрації, влади; акти громадянської непокори							
Схвалюю і взяв би в них участь	12	7	10	6	3	7	8
Схвалюю, але не взяв би в них участі	28	15	21	18	16	24	52
Несанкціоновані мітинги і демонстрації							
Схвалюю і взяв би в них участь	8	4	5	3	3	6	4
Схвалюю, але не взяв би в них участі	23	9	17	14	12	15	52
Несанкціоновані страйки							
Схвалюю і взяв би в них участь	7	3	2	4	2	4	4
Схвалюю, але не взяв би в них участі	21	8	15	13	11	15	49
Захоплення приміщень; блокування руху на автомобільних дорогах і залізницях							
Схвалюю і взяв би в них участь	2	3		1	0	0	6
Схвалюю, але не взяв би в них участі	10	3	8	3	3	5	31
Вуличні заворушення, барикади							
Схвалюю і взяв би в них участь	1	1	0	1	0	1	1
Схвалюю, але не взяв би в них участі	8	2	8	2	4	2	14
Терористичні акти							
Схвалюю і взяв би в них участь	0	1		0	1	1	0
Схвалюю, але не взяв би в них участі	1	1	6	1	3	1	0
Силове, збройне протистояння							
Схвалюю і взяв би в них участь	1	1		1	1	1	0
Схвалюю, але не взяв би в них участі	2	1	6	2	4	1	0

Відповідно Західний, Центральний та Північний регіони відрізняються найвищими показниками тих, хто позитивно ставиться до підтримки актів громадянської непокори, відмови підкорятися та виконувати рішення влади, а також щодо підтримки всіх інших форм протесту та способів обстоювання своїх прав та інтересів.

МОНІТОРИНГ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Звернемо увагу на те, що на тлі інших регіонів особливо відрізняється думка респондентів, опитаних у м. Києві: з-поміж усіх інших респонденти, опитані в столиці, постійно демонструють найбільше схвалення всіх видів протесту, що прямо не призводять до кровопролиття, однак демонструють при цьому найменшу готовність узяти в них особисту участь.

Узагальнені дані вказують на те, що найменшою мірою схильні брати участь та всіляко підтримувати різноманітні за формою акції протесту та непокори мешканці сільської місцевості.

З-поміж різноманітних вікових груп важко виокремити якусь вікову когорту, яка була б більшою мірою схильна у той чи той спосіб обстоювати свої права та свободи.

Найбільшою мірою підштовхнути респондентів до акцій протесту здатен ріст цін на товари та послуги – цю причину вважають достатньо вагомою 46% опитаних респондентів. На другому місці – боротьба за чистоту довкілля (40%). Решта причин, на думку опитаних нами респондентів, здаються менш важливими і може спонукати до акцій протесту не більше як 18–25% опитаних.

Суттєве зростання цін на основні групи продовольчих товарів це єдина причина, яка може спонукати до акцій протесту більшу частку респондентів.

Питома вага тих, хто впевнений, що візьме участь у акціях протесту з причини фальсифікації результатів виборів або використання адміністративного ресурсу та здійснення тиску на виборців у президентській виборчій кампанії, становить 6%.

Розподіл відповідей респондентів на запитання «ЩО МОЖЕ СПОНУКАТИ ВАС ОСОБИСТО ВЗЯТИ УЧАСТЬ В АКЦІЯХ ПРОТЕСТУ?», вересень 2004 р., %

	Так	Скоріше, так	Скоріше, ні	Ні	Важко відповісти
Боротьба за чистоту довкілля	19	21	21	34	5
	40		55		
Захист демократії, протидія авторитарному режимові і тоталітаризмові	9	16	23	42	10
	25		65		
Заяви політичних лідерів, партій або сил про фальсифікації результатів президентських виборів	6	14	25	45	10
	20		70		
Використання адміністративного ресурсу та здійснення тиску на виборців під час президентської виборчої кампанії	6	12	25	46	11
	18		71		
Ріст цін на основні групи продовольчих товарів	23	23	16	28	10